

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра управління державними і корпоративними фінансами

**БЮДЖЕТУВАННЯ
НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до розрахункової роботи**

Харків – 2017

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку

на засіданні кафедри управління державними і корпоративними фінансами 17 лютого 2015 року, протокол № 9.

Описано методику складання бюджетів на підприємствах. Розглянуто основні етапи бюджетування. Це дає змогу розраховувати основні види бюджетів.

Розрахункова робота з дисципліни «Бюджетування на залізничному транспорті» призначена для студентів спеціальності 0.72 «Фінанси, банківська справа і страхування» денної форми навчання.

Укладачі:

доценти О. А. Єрмоленко,
Н. М. Лисьонкова

Рецензент

проф. О. В. Зоріна

БЮДЖЕТУВАННЯ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до розрахункової роботи

Відповідальний за випуск Лисьонкова Н. М.

Редактор Еткало О. О.

Підписано до друку 13.05.15 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 0,5. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейєрбаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

Зміст

1 Загальні положення.....	4
2 Складання бюджетів підприємства.....	5
2.1 Бюджет перевезень залізниці.....	5
2.2 Бюджет прямих витрат на перевезення.....	6
2.3 Бюджет інших прямих витрат на перевезення.....	6
2.4 Бюджет витрат від підсобно-допоміжної діяльності...	7
2.5 Бюджет собівартості перевезень.....	8
2.6 Бюджет адміністративних витрат.....	9
2.7 Бюджет інших операційних витрат.....	10
2.8 Бюджетний звіт про фінансові результати.....	10
2.9 Операційний бюджет залізниці.....	12
3 Вихідні дані.....	13
Список літератури.....	17

1 Загальні положення

Розроблення бюджетів на підприємстві характеризується терміном “бюджетування” і спрямоване на вирішення двох основних завдань:

- визначення обсягу і видатків, що пов’язані з діяльністю окремих структурних одиниць і підрозділів підприємства;
- забезпечення покриття цих видатків фінансовими ресурсами з різних джерел.

Процес бюджетування на підприємстві включає складання оперативного, фінансового і зведеного (консолідованого) бюджетів, управління і контроль за виконанням бюджетних показників.

Складання бюджету включає такі етапи:

- підготовка прогнозу і бюджету продажу;
- визначення очікуваного обсягу виробництва;
- розрахунок витрат, пов’язаних з виробництвом і реалізацією продукції;
- розрахунок і аналіз грошових потоків;
- складання планових фінансових звітів.

Відправним етапом процесу бюджетування є бюджет продажу (реалізації). Бюджет продажу – це найважливіший розрахунок, який є основою бюджетування, враховує конкурентну позицію підприємства та напрями її поліпшення.

Бюджет продажу і його структура визначають рівень і загальний характер усієї діяльності підприємства, впливають на ряд інших бюджетів, які побудовані на інформації, визначеній у бюджеті продажу.

Прогноз продажу – основа планування виробництва, а бюджет продажу – бюджету виробництва (для нашого підприємства – бюджет перевезень).

Виходячи з вищесказаного в розрахунковій роботі студент повинен розрахувати такі види бюджетів:

- бюджет перевезень залізниці;
- бюджет прямих витрат на перевезення;
- бюджет інших прямих витрат на перевезення;
- бюджет витрат від підсобно-допоміжної діяльності;
- бюджет собівартості перевезень;

- бюджет адміністративних витрат;
- бюджет інших операційних витрат;
- бюджетний звіт про фінансові результати;
- операційний бюджет залізниці.

Для виконання практичної частина студент використовує цифри залікової книжки. Для знаходження вихідних даних для таблиці 1 студент використовує чотири цифри залікової книжки, де кожна цифра відповідає кварталу. Для розрахунку таблиць 2 – 7 використовується остання цифра залікової книжки.

2 Складання бюджетів підприємства

2.1 Бюджет перевезень залізниці

Бюджет перевезень показує, який повинен бути обсяг перевезень, щоб забезпечити запланований обсяг продажу (доходів) і необхідний рівень запасів.

Складений на основі прогнозу бюджет перевезень залізниці наведено в таблиці 1.

В основу складання бюджету перевезень покладено величину прогнозних значень приведених тонно-кілометрів та дохідної ставки, які були результатом аналізу можливих реальних варіантів.

Таблиця 1 – Бюджет перевезень залізниці

Показник	Квартал				Всього за рік
	1	2	3	4	
Приведені тонно-кілометри, млн					
Дохідна ставка, к. / 10 привед. ткм					-
Дохід від перевезень, тис. грн					

2.2 Бюджет прямих витрат на перевезення

Бюджет прямих витрат – це плановий документ, у якому відбиті витрати на матеріали і на оплату праці за бюджетний період.

Цей бюджет складається на основі даних бюджету перевезень і планових даних з матеріальних та трудових витрат з розподілом за кварталами.

Бюджет прямих витрат залізниці поданий у таблиці 2.

Таблиця 2 – Бюджет прямих витрат на перевезення

У тисячах гривень

Показник	Квартал				Всього за рік
	1	2	3	4	
Матеріали					
Витрати на оплату праці					
Відрахування на соціальні заходи					
Всього					

2.3 Бюджет інших прямих витрат на перевезення

Бюджет інших прямих витрат містить у собі прямі витрати, необхідні для перевезень за бюджетний період. Вони містять у собі витрати на паливо, електроенергію, амортизацію, ремонт та інші прямі витрати.

Бюджет інших прямих витрат поданий у таблиці 3.

Таблиця 3 – Бюджет інших прямих витрат на перевезення
У тисячах гривень

Показник	Квартал				Всього за рік
	1	2	3	4	
Паливо					
Електроенергія					
Амортизація					
Інші					
Всього					

2.4 Бюджет витрат від підсобно-допоміжної діяльності

Бюджет витрат від підсобно-допоміжної діяльності (ПДД) являє собою деталізований план витрат на перевезення витрат, відмінних від прямих, які необхідні для виконання плану перевезень.

Метою складання цього бюджету є інтеграція всіх бюджетів витрат на ПДД, розроблених менеджерами з перевезень і допоміжної діяльності та формування інформації для обчислення нормативів цих витрат на плановий період.

Бюджет витрат від підсобно-допоміжної діяльності подано у таблиці 4.

Таблиця 4 – Бюджет витрат від підсобно-допоміжної діяльності
У тисячах гривень

Показник	Квартал				Всього за рік
	1	2	3	4	
1	2	3	4	5	6
Змінні витрати від ПДД					
Матеріали					
Паливо					
Електроенергія					
Амортизація					

Продовження таблиці 4

1	2	3	4	5	6
Оплата праці					
Відрахування					
Інші					
Всього змінних витрат					
Постійні витрати від ПДД					
Матеріали					
Паливо					
Електроенергія					
Амортизація					
Оплата праці					
Відрахування					
Інші					
Всього постійних витрат					
Всього витрат від ПДД					

2.5 Бюджет собівартості перевезень

Бюджет собівартості перевезень – це плановий документ, у якому наведений розрахунок собівартості робіт, що передбачається виконати в бюджетному періоді.

Бюджетна собівартість перевезень визначається на основі бюджетів використання прямих матеріалів, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат та витрат від ПДД .

Бюджет собівартості перевезень наведений у таблиці 5.

Таблиця 5 – Бюджет собівартості перевезень

У тисячах гривень

Показник	Квартал				Всього за рік
	1	2	3	4	
Прямі матеріальні витрати					
Загальні витрати на оплату праці					
Інші прямі витрати					
Витрати від ПДД					
Собівартість перевезень					

2.6 Бюджет адміністративних витрат

Бюджет адміністративних витрат являє собою деталізований план поточних операційних витрат, відмінних від витрат, безпосередньо пов'язаних з виробництвом і збутом, необхідних для підтримки діяльності підприємства загалом. Бюджет необхідний для контролю адміністративних витрат. Велику частину цього бюджету складають постійні витрати.

Бюджет адміністративних витрат поданий у таблиці 6.

Таблиця 6 – Бюджет адміністративних витрат

У тисячах гривень

Показник	Квартал				Всього за рік
	1	2	3	4	
Фонд оплати праці					
Відрахування на соціальні заходи					
Матеріали					
Паливо					
Електроенергія					
Амортизація					
Інші витрати					
Всього					

2.7 Бюджет інших операційних витрат

Бюджет інших операційних витрат – плановий документ, що включає інші очікувані витрати, необхідні для обслуговування підприємства в цілому.

Бюджет інших операційних витрат поданий у таблиці 7.

Таблиця 7 – Бюджет інших операційних витрат

У тисячах гривень

Показник	Квартал				Всього за рік
	1	2	3	4	
Фонд оплати праці					
Відрахування на соціальні заходи					
Матеріали					
Паливо					
Електроенергія					
Амортизація					
Інші витрати					
Всього					

2.8 Бюджетний звіт про фінансові результати

Таким чином, наступним кроком бюджетування буде складання прогностного звіту про фінансові результати.

Бюджетний звіт про фінансові результати – проформа фінансової звітності, складена до початку звітного періоду, що відображає фінансовий результат передбачуваної фінансової діяльності.

Звіт про фінансові результати складається на основі формування:

- бюджету доходів підприємства на прогностний період з розподілом їх за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова);

- бюджету собівартості перевезень залізниці на прогностний період;

- бюджету операційних витрат.

Бюджетний звіт про фінансові результати залізниці надано у таблиці 8.

Таблиця 8 – Бюджетний звіт про фінансові результати

У тисячах гривень

Стаття		За звітний період
1	2	3
1 Фінансові результати		
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	**	
Податок на додану вартість	*	801 196
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	***	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	***	
валові:		-
прибуток	**	
збиток	**	-
Інші операційні доходи	*	75 929
Адміністративні витрати	***	
Витрати на збут	*	9 120
Інші операційні витрати	***	
Фінансові результати від операційної діяльності:		-
прибуток	**	
збиток	**	
Інші фінансові доходи	*	148
Інші доходи	*	75 207
Фінансові витрати	*	338 749
Інші витрати	*	50 043
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:		-
прибуток	**	
збиток	**	

Продовження таблиці 8

1	2	3
Податок на прибуток від звичайної діяльності		-
Фінансові результати від звичайної діяльності:		-
прибуток	**	
збиток	**	
Податки з надзвичайного прибутку чисті:		-
прибуток	**	
збиток	**	
2 Елементи операційних витрат		
Матеріальні витрати	***	
Витрати на оплату праці	***	
Відрахування на соціальні заходи	***	
Амортизація	***	
Інші операційні витрати	***	
Всього		
* Сталі дані, однакові для всіх варіантів. ** Дані, розраховані в цій таблиці. *** Дані, розраховані в попередніх таблицях		

2.9 Операційний бюджет залізниці

Таким чином, операційний бюджет залізниці буде мати вигляд як на таблиці 9.

Таблиця 9 – Операційний бюджет залізниці

Показник	Сума, тис. грн
Чистий дохід	
Інший операційний дохід	
Собівартість перевезень	
Операційні витрати	
Операційний прибуток	
Прибуток від звичайної діяльності	

Після складання всіх бюджетів студент повинен зробити висновки та надати рекомендації стосовно роботи підприємства.

3 Вихідні дані

Вихідні дані для таблиці 1

Показник	Варіант									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Приведені тонно-кілометри, млн	7068	7054	6983	7375	7289	7411	7990	7632	8297	7934
Дохід від перевезень, тис. грн	1396625	1479402	1389047	1946231	1885443	1820852	1975306	2094937	1606119	1865042

Вихідні дані для таблиць 2, 3. Всього за рік

Показник	Варіант									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Матеріали	672075	767830	834760	763219	673219	905643	875432	754320	873210	765091
Витрати на оплату праці	1563408	1474209	1507102	1498432	1507539	1643207	1754308	1750842	1689054	1682075
Відрахування на соціальні заходи	651085	580235	590641	643071	610639	590421	510731	630865	619053	605195
Паливо	671036	574355	648943	590642	673219	608123	763219	623951	743207	834760
Електроенергія	673219	683210	545689	789032	873210	864310	743071	710942	756430	763219
Амортизація	910865	926000	896530	923965	891208	834760	874306	773219	751061	872350
Інші	763219	873210	865493	532407	652091	761391	690251	713580	841054	673219

Вихідні дані для таблиці 4. Всього за рік
Змінні витрати від ПДД

Показник	Варіант									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Матеріали	134587	142784	122861	138965	129065	143290	142976	153296	132978	124579
Паливо	75407	86120	84320	790305	81083	78432	89542	63207	76320	86667
Електроенергія	17543	13965	15320	16941	15206	17320	15604	14930	15685	15876
Амортизація	74395	85310	62195	63106	75410	76194	95320	59043	74107	68189
Оплата праці	206419	198532	186541	210751	195012	206317	206421	206375	185306	196151
Відрахування	67320	59053	75201	74072	73210	76110	74996	71205	75204	74001
Інші	-127853	-1139065	-132754	-142175	-112864	-132178	-123409	-119865	-126543	-111299

Вихідні дані для таблиці 5. Всього за рік
Постійні витрати від ПДД

Показник	Варіант									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Матеріали	21086	20641	18653	19430	18954	18953	18431	19347	20563	19021
Паливо	14328	14275	13462	15682	12975	14275	12965	13964	14296	13233
Електроенергія	3264	4329	5412	2531	5317	2413	2589	2906	4532	2424
Амортизація	10543	11908	10965	10988	12766	10765	11345	12345	19876	10411
Оплата праці	30654	31086	29065	29764	31976	30765	30554	31065	31076	29949
Відрахування	12341	13421	12980	13062	12975	11983	12064	13821	12054	11299
Інші	15673	15905	16683	17210	17432	17420	16219	17213	16542	-16994

Вихідні дані для таблиць 6, 7. Всього за рік

Бюджет адміністративних витрат

Показник	Варіант									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Фонд оплати праці	63743	61254	63219	64584	74359	71432	69054	62384	65130	62796
Відрахування на соціальні заходи	26541	31964	29051	26512	27142	30642	29531	21864	28431	24176
Матеріали	32187	33741	41372	39531	31064	37542	39531	29654	30642	31993
Паливо	30654	31673	39532	28941	29053	33863	32196	30632	29042	29900
Електроенергія	20545	21754	19750	19967	21654	19976	20642	21965	19050	19600
Амортизація	18753	18753	17540	18652	17549	18954	19064	18964	16508	17860
Інші	24175	22375	31754	24175	24731	26416	24185	26784	24196	23231
Бюджет інших операційних витрат										
Фонд оплати праці	64382	71239	69031	67132	68320	63496	69053	65329	66530	65180
Відрахування на соціальні заходи	25975	27541	24096	25386	25285	27414	26589	26495	25864	24768
Матеріали	1714	1514	1813	1633	1734	1377	1533	1694	1677	1614
Паливо	1091	965	895	967	956	1109	1054	974	903	938
Електроенергія	2743	2894	2954	2654	2743	2963	2954	2842	2741	2852
Амортизація	6071	5894	6075	5786	6134	6285	6238	5903	6043	5966
Інші	254130	235681	258945	245190	264390	245189	234781	289035	246179	243909

Список літератури

- 1 Орлов О. О. Планування діяльності промислового підприємства: Підручник. – К.: Скарби, 2004. – 336 с.
- 2 Фінанси підприємств: Навч. посібник: Курс лекцій / За ред д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2004. – 268 с.
- 3 Зінь Е. А., Турченко М. О. Планування діяльності підприємства: Підручник. – К.: ВД „Професіонал”, 2006. – 320 с.
- 4 Слав’юк Р. А. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2004. – 460 с.
- 5 Тарасюк Г. М., Шваб Л. І. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2005. – 432 с.
- 6 Гриньова В. М., Корда В. О. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 424 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
- 7 Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
- 8 Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учеб. курс. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга: Ника-Центр, 2006. – 656 с.
- 9 Винниченко Н. Г. Финансирование и кредитование железных дорог: Учеб. для вузов ж.-д. трансп. – 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Транспорт, 1987. – 224 с.
- 10 Экономика железнодорожного транспорта: Учеб. для вузов ж.-д. трансп. / М. Н. Беленький, В. А. Дмитриев, А. И. Журавель и др.; Под.ред. В. А. Дмитриева и Ф. П. Мулюкина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Транспорт, 1985. – 438 с.
- 11 Бень Т. Г., Довбня С. Б. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств // Фінанси України. – 2000. - № 7. – С. 48-55.
- 12 Харко А. Ю. Бюджетування у процесі управління фінансовою діяльністю підприємства // Фінанси України. – 2001. - № 9. – С. 87-91.
- 13 Білик М. Д. Бюджетування у системі фінансового планування // Фінанси України. – 2005. - № 3. - С. 97 – 109.
- 14 Жовновач Р. І. Планування діяльності підприємства // Фінанси України. – 2005. - № 5. – С. 50 – 53.

- 15 Мельник О. Г. Методи бюджетного планування // Фінанси України. – 2005. - № 12. – С. 37 – 46.
- 16 Онищенко С. В. Упровадження бюджетування на вітчизняних підприємствах // Фінанси України. – 2005. - № 4. – С. 45 – 50.
- 17 Партин Г. О. Бюджетування у системі управління витратами підприємства // Фінанси України. – 2005. - № 5. – С. 50 – 53.
- 18 Голов С. Ф. Управленческий бухгалтерский учет. – К.: СКАРБИ, 1998. – 384 с.
- 19 Ізмайлова К. В. Сучасні технології фінансового аналізу: Навч. посібник.— К.: МАУП, 2005. — 148 с.
- 20 Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций. – К.: Издательский дом "Максимус", 2001. – 600 с.
- 21 Рахмина Г. В. EXCEL 2000. Руководство пользователя с примерами. – М.: Лаборатория Базовых Знаний, 2001. – 592 с.